

06.11.2011

Høring - ny konsesjon til Posten Norge AS

Mine kommentarer går på punktet om plassering av postkasser, punkt 2.4.1.i konsesjonen med tilhørende "Retningslinjer for plassering av utleveringspostkasser" i det vesentlige knyttet til forholdene i spredtbygde strøk.

Som et prinsipp er det i konsesjonen slått fast at *Posten skal, under forutsetning av at mottaker har satt opp utleveringspostkasse eller annen egnet innretning, utlevere leveringspliktige uregistrerte sendinger og hentemeldinger til alle mottakers postadresse (bosted/fysisk adresse)*. I retningslinjene (vedlegg 1 til konsesjonen) er dette nærmere definert til å gjelde ved port/innkjøring eller inntil en avstand på 100 meter eller 250 meter fra port/innkjøring i henholdsvis tettbygde og spredtbygde strøk. Dette er altså de ordinære avstandskravene (hovedregelen). Det er imidlertid gitt unntak når særlige forhold foreligger. Det viktigste og mest omfattende punktet er unntak når det er færre enn 3 husstander i gjennomsnitt per km. Dette gjelder både etter alternativ 1 og alternativ 2 bare med den forskjell at i alternativ 1 settes det en begrensning på inntil 3 km for hvor langt unna port/innkjøring postkassen kan kreves flyttet. (Alternativ 2 er identisk med de retningslinjer som gjelder i dag og har vært gjeldende siden 2000).

Så vidt jeg forstår foreligger det ikke opplysninger om hvor mange som vil bli berørt om denne unntaksregelen blir fullt utnyttet av Posten. Det er antakelig bare en liten andel av de som ligger innfor dagens unntaksregler som så langt har fått sine postkasser flyttet, og det er først nå at arbeidet med flytting av postkasser for alvor har blitt aktualisert. I høringsbrevet sies det derfor kun noe om postkasser som allerede er blitt flyttet som følge av unntaksbestemmelsene. Det er etter mitt skjønn ikke nok. Det blir for eksempel opplyst at en maksimal grense på 3 km, altså om en velger alternativ 1, vil berøre plasseringen av 274 postkasser. Det som menes, og som det burde ha stått, er at en maksimal grense på 3 km vil medføre at disse 274 husstandene vil få kortere avstand til postkassen enn de har i dag. Altså ingen betydelige forbedringer av alternativ 1 i forhold til alternativ 2.

Postens konsesjonsrapport for 2010 viser at kun ca 3200 postkasser er i dag flyttet og av disse har nærmere 50% en avstand fra port/innkjøring på mindre enn 500 meter, mens ca 75 % har mindre enn 1 km. Tallet har ligget nesten konstant de senere år. Interessant er imidlertid å se på den geografiske fordelingen som viser at nesten halvparten av tilfellene er lokalisert til Østlandet, nesten ¼ i Midt-Norge og resten i øvrige landsdeler. Det viser vel med all tydelighet at bruken av unntaksreglene varierer og at potensialet for flere postkasseflyttinger er stort, ikke minst på Vestlandet og Nord-Norge. Dette er noe vi må regne med vil komme nå som følge av større fokus på kostnadsinnsparinger, om ikke det nå gjøres innstramninger i konsesjonen. Rapporten viser ellers at ca 6% av postkassene som har blitt flyttet, gjelder virksomheter. Men dette gir neppe et riktig bilde av hvilket omfang dette har for næringsvirksomhet ute i distriktene siden mange mindre virksomheter, som det er mest av i spredtbygde strøk, har samme adresse som eierens privatadresse og derfor ingen egen postkasse.

I Midt-Telemark, som vel må regnes å være et relativt tett befolka strøk, har 9 husstander, herav 2 som driver betydelig næringsvirksomhet i tillegg, i 2010 mistet sin postkasse ved port/innkjøring. Noen flere ligger også innenfor unntaksreglene med hensyn til færre enn 3 husstander, i følge Postens lokale distribusjonsleder. Jeg har prøvd å få en oversikt over hvor mange som kunne bli berørt i Telemark, men Posten har avslått å gi opplysninger i den sammenheng. Det er rimelig opplagt at det totale antall der det er færre enn 3 husstander i gjennomsnitt per km vei er betydelig, sannsynligvis flere hundre bare i Telemark. Posten presiserer samtidig at det ikke nødvendigvis blir slik at alle som kommer innfor unntaksbestemmelsene, får pålegg om flytting, men at flytting vil være en vedvarende prosess. Det vil være opp til de lokale distriktslederne å foreta vurderinger. Altså kan det bli forskjellsbehandling.

Posten Norge AS har i brev av 10. mars 2011 til Samferdselsdepartementet sterkt argumentert mot å endre på dagens retningslinjer og avstandskrav. Det henvises bl.a. til at det er kun 3200 eller 0,14% av postkassene i spredtbygde strøk som er berørt (Konsesjonsrapport for 2009) og at færre enn 10% har en avstand til postkassen på over 3 km. Men det er situasjonen i dag. Når en skal vurdere konsekvensene av unntaksreglene, enten det gjelder de som gjelder i dag (alternativ 2) eller alternativ 1, så må vi imidlertid legge til grunn hva som kan bli utnyttet, ikke hva noen tror det kan bli. Det er også grunn til å peke på at de tall som Posten oppgir for konsekvenser dersom en fjerner unntakene heilt, nemlig 80 – 110 ekstra budruter og en kostnad på 60 – 80 mill per år, er et svært usikkert estimat fra Postens side. Det sier således ikke noe om konsekvensene for en reversering av dagens situasjon der kun ca 3200 postkasser er flyttet. De konsekvensene er ganske sikkert betydelig mindre. Samtidig er det også trulig slik at mange av disse postkasseflyttingene likevel ikke trenger å bli reversert om det generelle unntaket for færre enn 3 postkasser i gjennomsnitt per km sløyfes, noe jeg kommer tilbake til.

Forslag til endringer.

Jeg synes verken eksisterende retningslinjer (alternativ 2) eller alternativ 1 er i samsvar med regjeringens Soria Moria II-erklæring eller prinsippet i konsesjonen om at alle skal få posten levert til sin adresse. Derfor foreslår jeg å ta bort unntak for færre enn 3 husstander i gjennomsnitt pr. km. Dermed vil en også være meir på linje med punkt 3.8.2. som gjelder utleveringshyppighet. Her fastslås at post skal som hovedregel utleveres alle hverdager, men at Posten kan gjøre unntak når det i en begrensa periode foreligger ekstraordinære omstendigheter, og at Post- og teletilsynet kan gi dispensasjon fra kravet dersom det foreligger særlige geografiske forhold som gjør det umulig eller urimelig kostnadskrevenende å foreta utlevering alle hverdager. Så presiseres det at spredt bosetning som hovedregel ikke er å regne som særlige forhold som kvalifiserer til dispensasjon.

Jeg har forståelse for at dagens utvikling av teknologi med tilhørende nedgang i postsendinger er en utfordring for Posten og krever effektiviseringstiltak. Derfor har jeg ingen innvendinger mot at postkassen plasseres inntil 250 meter fra port/innkjørsel. Det vil for friske folk være en avstand som en med fordel kan gå. Når avstanden derimot blir over både 1 og 2 km vil det normalt bety bruk av bil. Da er det et tap av samfunns-goder og en overføring av kostnader til den enkelte postmottaker. Jeg konstaterer at i mitt postdistrikt er denne muligheten for effektivisering ikke utnyttet. I stor grad kjøres det inn på private sideveier kortere enn 250 meter og posten leveres ved port/husvegg for hvert enkelt hus. Her er det fullt mulig å samle postkasser ved hovedvei/budrute. Posten utnytter altså ikke disse effektiviseringsmulighetene godt nok i dag.

Selvsagt må det fortsatt være unntak for særlige tilfeller som nevnt i punktene 2) – 4) i alternativ 2. I tillegg kan Post- og teletilsynet gi dispensasjon for færre enn 3 husstander pr. km dersom det etter en helhetsvurdering medfører urimelige kostnader. Da vil de mest kostnadskrevende og urasjonelle stedene likevel kunne unntas. Denne dispensasjonsadgangen ligger allerede i selve konsesjonen, men jeg foreslår at den også tas inn i retningslinene. Jeg mener også det burde vært tatt med som unntaksgrunn dersom veien har så dårlig standard eller er så dårlig vedlikeholdt at det går ut over sikkerhet (vært presisert tydeligere). En slik vurdering, som selvfølgelig vil være noe skjønnspreget, må ligge opp til det lokale postbud og distribusjonsleder å utøve. Mitt forslag til nye Retningslinjer hvor jeg tar utgangspunkt i alternativ 2 følger som vedlegg 1. Jeg har uthevet med rødt avsnitt som innebærer endringer.

Dersom departementet velger å videreføre unntak for færre enn 3 husstander i gjennomsnitt per km, bør det etter mitt syn klargjøres i retningslinene hvordan dette skal forstås. I intern veileder fra 2009 har Posten sagt: *”Enkelthus som ligger på avstikkere (blindveier der budet må kjøre samme vei tilbake) skal ha postkassen plassert ved avkjørselen fra budruten. Dette gjelder dersom det er færre enn 3 husstander per kilometer med vei i gjennomsnitt på avstikkeren”*. Jeg presiserer på avstikkeren. Seinere, som følge av ulik tolkning, har Posten laget følgende klargjøring: *Avstandsmåling/telling av husstander skal starte fra siste gyldige leveringspunktet som er definert innenfor ordinære avstandsregler/konsesjonskrav*. Denne veilederen med klargjøring, er muntlig forelagt og akseptert av Post- og teletilsynet, men er ikke publisert eller offentliggjort på noen måte, og er således ikke en del av konsesjonen på samme måte som retningslinene.

”Klargjøringen” av hvordan en skal måle avstand og telle husstander er neppe i tråd med vanlig oppfatning av hvordan en beregner gjennomsnittlig antall husstander per km på avstikkeren. Posten velger etter mitt skjønn ikke en gjennomsnittsbetraktning, men heller en slags marginalbetraktning ved at de fortløpende utover på avstikkeren beregner om neste postkasse(r) oppfyller avstandskravet målt fra det punktet en nå befinner seg. Hvis en likevel ikke skal benytte et gjennomsnitt for heile avstikkeren, men bare for en parsell på enden, bør en få fram det. Ordinære avstandsregler/konsesjonskrav er jo at posten skal leveres ved port/innkjørsel eller inntil 250 unna. Klargjøringen blir i strid med veilederen og gir etter mitt skjønn ingen mening slik den nå er formulert.

Med hilsen

Harald Omnes

Retningslinjer for plassering av utleveringspostkasser

Posten skal besørge utlevering av postsendinger i umiddelbar nærhet til bosted/fysisk adresse. Følgende retningslinjer legges til grunn ved plassering av utleveringspostkasser:

- a) I tettbygd strøk plasseres utleveringspostkasser ved port/innkjøring til bolig/fysisk adresse eller inntil en avstand på 100 meter fra port/innkjøring.

Dette innebærer likevel at postkasseanlegg i boligblokker, bygårder mv. fortsatt skal være inne i gården/på eiendommen (avstand: 0 meter).

Som tettbygd strøk regnes hussamling med minst 200 hjemmehørende personer der husene normalt ikke ligger mer enn 50 meter fra hverandre.

- b) I spredtbygd strøk plasseres utleveringspostkasser ved port/innkjøring til bolig/fysisk adresse eller inntil en avstand på 250 meter fra port/innkjøring.

Dette innebærer likevel at utlevering skjer til bolig/fysisk adresse (avstand: 0 meter) når landpostbudet tilkalles eller ved utlevering av registrerte sendinger.

Som særlige tilfeller for unntak fra avstandskravene foran regnes:

- 1) Når offentlige reguleringer gjør det nødvendig å avvike fra hovedreglene.
- 2) Ikke farbar vei eller når veien har en standard som etter Posten lokalt sin vurdering medfører fare eller risiko for postbud eller skade på materiell.
- 3) Isolerte bosetninger uten regulær transportforbindelse og hvor utlevering er uhensiktsmessig i forhold til beboernes ferdselsmønster.

Post- og teletilsynet kan gi dispensasjon fra avstandskravene dersom utlevering vil være urimelig kostnadskrevende.

Posten skal registrere og rapportere til Post- og teletilsynet omfanget og geografisk fordeling av mottakere som kommer inn under de særlige tilfellene 1) – 3) ovenfor. Rapporteringen skal også angi hvilke løsninger som ble valgt for hvert tilfelle.

Kriteriene a) og b) er ikke til hinder for at mottakerne kan avtale andre utleveringssteder (utlevering på postkontor, midlertidige oppholdssteder, sesongbetont bosetning mv.).

Posten skal søke å oppnå enighet med mottakeren(e) ved endret plassering av utleveringspostkasser.

Dersom det ikke oppnås enighet skal mottakerne, ved lokale/regionale beslutninger om endring av plassering av utleveringspostkasser, opplyses om hvilke kriterier som er lagt til grunn og at mottakerne har anledning til å klage på beslutningen til Posten regionalt/sentralt. Aktuelle adresser hos Posten skal oppgis. Posten skal behandle slike klager i tråd med konsesjonen punkt 6.1.